

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר' **משה שניצר**
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברוק
 כולל דחסידי סוכטשוב
 כולל "סנה משה"
 ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
 בית מדרש
 למגידי שיעור "דף היומי"
 חתום סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה ורודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 989

מסכת זבחים כ"ג - כ"ט ♦ טהרות ו', א' - ו', ה'

בס"ד, כ"א אייר תשע"ח

השבוע בגליון

- ♦ השלט שנחשף במעמקי הר הבית
- ♦ מדוע דוד המלך קידש את קרקע בית המקדש?
- ♦ הכותל המערבי נבנה על ידי דוד
- ♦ גיל הקרבן - סיבה או סימן?
- ♦ כיצד יש להתייחס לכבש אדיר ממדים בן יומו

- ♦ הכותל המערבי - של מי?
- ♦ מותר להכנס למחילות שתחת הר הבית

- ♦ נטילת ידים בתולעי מים וטבילה בנפט
- ♦ חיבור בין מקוואות על ידי יבחושים
- ♦ מצוות טבילה ונטילה, מורכבות משני חלקים
- ♦ אדם שטבל במקוה מלא בנפט
- ♦ הכיור - מעמדו ויעודו

דבר העורך

אהבת תורה

במסכת אבות (פרק ו) מונה המשנה את ארבעים ושמונה המעלות הנדרשות לאדם לקניית התורה. אחת מהן היא "שמחה". כלומר: על האדם להגיע לדרגה שיאהב את לימודו עד שישמח בו כמוצא שלל רב. לקח מופלא בנושא זה ניתן ללמוד מן המעשה שלפנינו, אשר סופר לנו על ידי הרב הגאון רבי נתן זוכובסקי שליט"א.

היה זה באישון ליל.

בני ישיבתו של הגאון רבי פסח פרוסקין זצ"ל, בהם גם הבחור משה פינשטיין, שנודע לימים כגאון וכפוסק הדור, נמו זה כבר את שנתם בעיירה רוסיית, אך ראש הישיבה, ר' פסח, עדיין שקד על תלמודו.

הוא פשוט אהב ללמוד, מספר נכדו הרב זוכובסקי שליט"א. בכל פעם שהיה זוכה לחדש דבר מה תוך כדי לימודו, או לרדת לעומקה של סוגיה סבוכה, היה ליבו נמלא אושר עילאי שאין להשוותו לכל אושר גשמי. פניו רוחו ועיניו האירו באור יקרות.

אותו לילה ישב ר' פסח ושיקע את ראשו ומוחו ברמב"ם מוקשה, שחור על גבי לבן כתובים דבריו של הרמב"ם, אך קשה מאד להבינם. שעות ארוכות התייער ר' פסח, עמל ואמץ את ראשו הכביר, ולפתע, כרוח סערה, אץ ר' פסח לרעייתו שזה מזמן נרדמה, ובקול אדירים קרא לעומתה האם את שומעת? איך האב אפשט אין רמב"ם! - יש לי הסבר בדברי הרמב"ם.

הבית נייער משנתו והשמחה הרקיעה שחקים. העיירה שקועה היתה בשנתה העמוקה, כוכבים בהירים המבשרים כי חצות הליל חלף עברו על מכבר, ◀◀

דף כב/א כל שתחילת ברייתו מן המים מטבילין בו

נטילת ידים בתולעי מים וטבילה בנפט

נטילת ידים, והטבילה במקוה טהרה מתחברות במחשבתנו עם מים צלולים וזכים. אולם, בסוגייתנו מובאים דברי רבי שמעון בן גמליאל, כי ניתן לטבול גם במקוה שנוצר משומן עינו של דג גדול או מיבחושים אדומים, שכן, הם נוצרים מן המים, ותוצר המים דינו כמים. במאמר הבא נבחן את שורשיה של הלכה זו על ידי הצגת מקרים שונים המתוארים בגמרא ובספרי ההלכה.

חיבור בין מקוואות על ידי יבחושים: הלכה נוספת, על בסיס דומה, נאמרה על ידי רבן שמעון בן גמליאל (מקוואות פרק ו' משנה ז') והיא, כי ניתן לחבר שני מקוואות מים על ידי יצירת נקב חלול ביניהם, ברוחב "שפופרת הנוד" [נקב שקוטרו כרוחב כשתי אצבעות], אשר דרכו מי המקוואות מתערבים זה בזה. אולם, אם חפץ זר יעמוד בנקב החלול וימעט את החלל, אין הוא יכול להחשב כמחבר בין שני המקוואות. אף על פי כן אומר רשב"ג, כי אם יבחושים אדומים ממלאים את חלל הנקב, אין הם ממעטים את שיעורו הנדרש, שהרי הם כמים.

אלא, שכאן מצינו סתירה, לכאורה, כאשר לגבי טבילה ונטילת ידים פסק הרמב"ם (רמב"ם הל' מקוואות פ"ח הל' י"א) כרשב"ג, שניתן לטבול ביבחושים אדומים, ואילו לגבי חיבור בין מקוואות מים פסק הרמב"ם (שם הל' ו') כחכמים, שאין לחבר בין המקוואות כאשר שיעור הנקב התמעט על ידי היבחושים. נשאלת השאלה, המים הם היבחושים אם לאו?

מצוות טבילה ונטילה, מורכבות משני חלקים: על שאלה זו נשברו קולמוסים רבים (ראה ספר המפתח שם) בידיהם של גדולי הדורות. ה"חזון איש" זצ"ל (קדשים, ליקוטים א' ה') מבהיר, כי מצוות הטבילה במים ומצוות נטילת הידים במים, נושאות בחובן שתי הוראות לעושה אותן. האחת - טול את ידיך, או טבול את גופך בחומר עשוי מים. והשנייה - עשה זאת בחומר נוזלי, שירטיב את כל המקום הזקוק לנטילה או לטבילה. לפיכך, יבחושים אדומים, שומן עינו של הדג ושאר דברים שברייתם מן המים, אמנם נחשבים כמים מבחינת תוכנם, אך כל עוד החומר הוא מוצק ואינו נוזלי, לא ניתן ליישם בהם את הכלל השני, ואין הם ראויים לטבילה או לנטילת הידים. מעתה, אומר ה"חזון איש", ניתן לומר, שסוגייתנו עוסקת ביבחושים אדומים שרוסקו ואינם

צעילוי נשמת

מרת **לאה עמאר** ע"ה
בת רחל ע"ה
נלב"ע כ"ו באייר תש"ע
תנצב"ה
הונצחה ע"י בני המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **אברהם ברנשטיין** ז"ל
ב"ר אביגדור הכהן ז"ל
נלב"ע כ' באייר תשס"ה
תנצב"ה

צעילוי נשמת

הרב **בן ציון פיגלסון** ז"ל
ב"ר משה הלוי ז"ל
נלב"ע כ"ג באייר תשל"ה
ריבץ תורה לעדרים בישיבת ת"א
תנצב"ה
הונצח ע"י ילדיו שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **חיה מובשובסקי** ע"ה ב"ר זלמן ז"ל
נלב"ע כ"א באייר תשמ"ט **תנצב"ה**
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

נר ה'
נשמת
אדם

בעלי צורה כלל, אלא נזילים כמים, ולפיכך, הרי הם מים לכל דבר ועניין, הן מבחינת החומר והן מבחינת הצורה. אולם, המשנה העוסקת בדיני מקוואות מתייחסת ליבחושים שלמים. הללו, מים מגובשים הם, שחסרים את תכונת הנזילות של המים, ואין הם ראויים לחבר בין שני המקוואות [וכן מדויק מלשון רש"י בסוגייתנו ד"ה "'ביעניו" דג גדול שנימוק שומן עינו בחורו'].

הנאה מירבית תגרם לקורא בעת שיטול לידי את חלק "אורח חיים" ב"שולחן ערוך", יפתח בסיומן ק"ס סעיף י' ויקרא את ההלכה הבאה: "נוטלים לידיים בכל דבר שתחילתו מן המים, כגון יבחושים אדומים או שומן דג". על כך הוסיף הרמ"א: "**ונראה דוקא אם ריסקן**..." משפט קצר הטומן בחובו עולם ומלואו.

[הסבר נוסף לתמיהה הנזכרת לעיל, מובא בשם הגרי"ז מבריסק זצ"ל. לדבריו, כדי לחבר בין שני מאגרי מים יש צורך בשיעור של "טופח על מנת להטפח", היינו, יש צורך בכמות מים, שהנוגע בה יירטב, ויוכל להרטיב מקום אחר במים אלו שעל ידו. לפיכך, ודאי שתולעי המים דינם כמים, אך "מים יבשים" הם. ומאחר שאין באפשרות הנוגע בהם להרטיב מקום אחר, הרי הם חסרים את תכונת החיבור בין שני מאגרי מים].

אדם שטבל במקוה מלא בנפט: ומכאן לטבילה בנפט! נפט? ובכן היו דברים מעולם. הגאון רבי מאיר אריק זצ"ל, בעל שו"ת "אמרי יושר" (ח"ב סימן ל"א), התבקש להתייחס לדינו של אדם שטבל במקוה, כאשר לפתע נפגמה המכונה שהפעילה את מערכת חימום המים של המקוה, ונפט רב דלף ממנה לתוככי המקוה. לאחר שהוא דן אם נוזל הנפט חוצץ בין הטובל לבין מי המקוה, הוא תמה, מניין לנו כי הנפט אינו נוזל שראוי לטבול בו עד שיש לברר אם הוא מהווה חציצה, שמא הנפט המופק מן הארץ דינו כמים, וממילא הוא נוזל הראוי לטבול בו.

ברם, בעל שו"ת "אמרי דוד" (סימן רכ"ב) שולל אפשרות זאת מכל וכל. לדבריו, נפט אינו מים וממילא אינו כשר לטבילה (ראה בספר "טבילת כלים" פ"ז הערה ב', ועיין בתשובת הרגוצובי בהסכמתו לספר "פסקי תשובה" ח"ב).

דף כב/ב ועשית כיוור נחשת

הכיוור - מעמדו ויעודו

הסוגיות הנלמדות בימים אלו עוסקות בין היתר, במצוות הכהנים לרחוץ את ידיהם ואת רגליהם טרם עבודתם בבית המקדש, כנאמר (שמות ל"ח, יט): "ועשית כיוור נחשת... ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם".

הכיוור היה כלי גדול ועגול בעל קוטר של שלוש או של ארבע אמות (ראה תו"ט יומא פ"ג משנה י') שניצב על כן. תחילה היו קבועים בו שני ברזים בלבד, ולאחר מכן, בימי בית שני, התקין בו 'בן קטיין', הכהן הגדול, עשרה ברזים נוספים, כדי שהכהנים שזכו בפייס של קרבן התמיד של שחר יוכלו לקדש את ידיהם ואת רגליהם כאחת. בנוסף לכך, התקין 'בן קטיין' "מוכני" לכיוור, היינו, מכונה, וביוונית "גלגל" (ערוך ערך מכן, ותו"ט שם) שהיה עשוי עץ שבעזרתו שלשלו את הכיוור לתוך בור מים [כדי שמימי לא יפסלו בלינה] (ראב"ד הל' בית הבחירה פ"ג הל' י"ח). אולם, לדעת הרמב"ם ה"מוכני" לא היה אלא כלי מלא מים, שסיפק מים לכיוור לפי הצורך. היו שפירשו (ראה בתו"ט) כי "מוכני" זה היה משאבת מים, שסיפקה מים לכיוור ללא הרף (ועיין בפירושו מהריע"ב"ץ לרמב"ם שם, הובא בס' הליקוטאים שבמהדורת פרנקל, מה שהעיר עליו, ובמאירי תמיד סוף פ"א).

הכיוור שונה משאר כלי השרת: מפליא לגלות, כי הכיוור וכונו נעדרים מרשימת כלי המשכן הנמנית בפרשת תרומה ובפרשת תצווה, וציווי הקב"ה למשה רבינו לעשותם מופיע בפרשת כי תשא (שמות ל"ח, יח), בין מצוות נתינת מחצית השקל למעשה הקטורת. הספורנו (שם) מבאר: "גם זה הכלי לא הוזכר למעלה עם שאר הכלים, כי לא היתה הכוונה בו להשכין שכינה במקדש כענין הכוונה באותם הכלים כמבואר למעלה, אבל היתה הכוונה להכין את הכהנים לעבודתם". כלומר, הכיוור לא נעשה אלא לשמש את הכהנים, בניגוד לשאר הכלים שהיתה להם תכלית נעלה. אין בכך כדי להפחית מן המצווה עצמה, מצוות קידוש ידים ורגלים, אשר היתה חלק מעבודות המקדש, וכמבואר בסוגייתנו, שעל הכהן לרחוץ ידיו ורגליו בעמידה, ככל עבודות המקדש.

רבי אברהם אבן עזרא (שמות לה/טז) אף מדגיש, שלכיוור לא היו בדים לשאת אותו בהם, כפי שהיו לשאר הכלים. להערכתו, הכיוור וכונו נישאו על עגלות ולא בכתף על ידי בני קהת.

הגדרת מעמדו השונה של הכיוור, כמבואר לעיל, מסייעת להבהיר מדוע מותר היה, לשקע את הכיוור לבור שבעזרה מידי לילה, כמובא בסוגייתנו, אף על פי שלכאורה, בכך ביטלו את מצוות בניין בית המקדש, אשר הורכב מכלי הקודש שבו שאסור היה להזיזם ממקומם (חידושי הגרי"ז ט/א). אולם, מאחר שהכיוור לא היה אלא ממכשירי העבודה בבית המקדש, סילוקו ממקומו הקבוע לא היווה חיסרון בבניין המקדש ("באר מרים" שמות, שם).

שייטו בעצלתיים מעל בתי העיירה הישנונית, אך בית אחד היה עירני לחלוטין. לאבי המשפחה יש פשט ברמב"ם! איך אפשר לישון?

אהבת התורה שפעפעה בר' פסח ובבני משפחתו, גלשה עברה על גדותיה, והשפיעה גם על בנות המשפחה שקלטו רשמים מעולמה של תורה. וכך, כשוך השמחה פנתה הרבנית לבעלה: "הרי אתה בעל התפעלות והנך מתרגש בקלות. חכה קמעא, ולאחר שתתיישב דעתך, בדוק נא היטב אם אכן זהו הפשט ברמב"ם..."

נענה ר' פסח לאתגר, העמיק לצלול שוב בספרו של הרמב"ם, ולאחר זמן רב שב קולו השמח להדהד בחלל הבית - אכן, בדקתי, זהו הפשט האמיתי ברמב"ם!

נכדו מספר מעשה זה כשהתרגשות נשמעת בקולו והוא מוסיף, כי מי אשר לא הכיר היטב את סבו הגאון ר' פסח ואת משפחתו עלול לתמוה, כיצד זה העיר ר' פסח את רעייתו באישון ליל.

כדי לסבר את האוזן, אומר הרב זוכובסקי שליט"א, נתאר לעצמנו אדם מסויים, אשר לאחר שנות המתנה ארוכות זכה להתבשר כי סוף סוף נולד לו נכדו הראשון. כל אחד מבין היטב כי הסב המאושר יזדרז לברר לרעייתו את הבשורה הנפלאה, גם אם באותו זמן היא נמה את שנתה.

כל הסבר חדש בדברי הרמב"ם היה עבור ר' פסח מאורע מסעיר כאילו זה עתה נולד לו נכד ראשון כה גדולה היתה אהבתו לתורה, וכמוה של בני משפחתו אשר השכיל להחזיר בהם את החדווה ואת השמחה שנילוו ללימוד.

יהי רצון שנוזכה כולנו ללמוד תורה מתוך שמחה והרחבת הדעת.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שינתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. ספק: 03-570-67-93 דוא"ר: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף כג/ב טומאה שהותרה מכללה בציבור

נס של 'פינוק'

מאחר שטומאה הותרה בציבור, שואל בעל ה"פני יהושע", לשם מה היה צורך בנס פך השמן הטהור שנמצא במקדש בחנוכה, הלא מותר היה לחשמונאים להדליק בשמן טמא...

על כרחק, הוא מסיק, שאכן, לא היה צורך בנס עבור בית המקדש. הנס היה למענם, להראותם את חיבתם לפני הקב"ה...

והגר"ח שמואלביץ זצ"ל היה מסביר:

יש ניסים של 'פינוק', שאמנם אין בהם צורך כל כך. אלא שהיא גופא, שהקב"ה נותן לבעל הנס צרכים שבבחינת 'מותרות', היא עצמה מטרתו של הנס: להראות חיבתו של בעל הנס לפני המקום עד כדי פינוק...

דף כד/א רואין כל שאילו נטל הכלי ותנטל האבן יכול לעמוד

נעל בבית המקדש, היתכן?

בסוגייתנו מוכח כי אמנם העבודה בבית המקדש צריכה להעשות בעמידה, אך די בעמידה על רגל אחת בלבד.

אם כן, ניתן להסיק מכן, כי רשאי הכהן לנעול מנעל על רגלו האחת, ולעבוד בבית המקדש כאשר הוא עומד יחף על רגלו האחרת, בעוד רגלו הנעולה תלויה באויר!

מעשה, נבין את ציווי המלאך ליהושע בן נון (יהושע ה/טו) "של נעלך מעל רגלך, כי המקום אשר אתה עמד עליו קדש הוא". "נעלך" - לשון יחיד, כי אכן די בחליצת נעל אחת אם יניף רגלו האחרת באויר...

לעומת זאת, משה רבינו נצטוו (שמות ג/ה) "של נעליך מעל רגליך", מפני שבאותה עת נתבשר על פטירת אביו, ומפני זה נאסר בנעילת הסנדל... ("הר צב", שמות, בשם הגר"י רוזנטל).

דף כה/ב א"ל תרדא

הקונצרט

הגאון רבי משה סולובייצ'יק זצ"ל נשאל מדוע חכמינו ז"ל ביקרו זה את זה בחריפות דברים והשתמשו בביטויים שיש בהם משום כינויי גנאי, והרי אמרו (ברכות סד/א ועוד) כי "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם"?

השיב רבי משה:

שני בני אדם ישבו והאזינו יחדיו לקונצרט. האחד, שמע ונהנה. לעומתו, האחר האזין בדריכות, ולפתע העזה את פניו בתנועות של סלידה, ולאחר רגע קט יצא את המקום.

בירור קצר העלה, כי שמיעתו המוזיקאלית של זה שיצא היתה מושלמת, וכאשר אזנו קלטה שיבוש מסויים, הוא לא יכול היה לשאת אותו ויצא. אולם, הראשון היה סתם חובב מוזיקה מדרגה שלישית... והנמשל מובן...

דף כז/ב השוחט את הזבח לזרוק דמו בחוץ

כך מתגלגלת לה מחשבת פיגול

כוונת הקרבנות היא, מסביר בעל ה"ישמח משה" זצ"ל, שהחוטא יהרהר במעשיו הרעים ויווכח לדעת, כי אם הבהמה, שלא חטאה, סובלת עבור האדם החוטא, אף שאיננה חייבת לו דבר, קל וחומר שהחוטא גופו ייענש בעטיים על ידי הקב"ה שבראו, ואשר לו הוא חייב הכל. **אם** החוטא אינו מהרהר כן, אינו מתכפר בקרבנו. מכיון שכך, אין הכהנים רשאים לאכול מבשר

אכן, לדעת הרמב"ן (שם ל/ט), כי הכיור "אינו מעכב ולא מצווה", אין כל מצווה לרחוץ ידיים ורגלים מן הכיור דווקא, וניתן לקיים את מצוות קידוש הידים והרגלים מכל כלי שרת שבמקדש, ואף ראיה הביא לכך מן הכהן הגדול אשר ביום הכיפורים רחץ את ידיו ואת רגליו מקיתון של זהב ולא מן הכיור (יומא פרק ד' משנה ה'). לעומתו, הרמב"ם (הל' בית הבחירה פ"א הל' ו') מונה את הכיור בין כלי המקדש המהווים חלק מצורתו ובניינו של בית המקדש, ואכן, לשיטתו (רמב"ם הל' ביאת המקדש פ"ה הל' י'), לכתחילה מצווה לקדש ידים ורגלים ממי הכיור ולא מכלי שרת אחר, "אך אם קידש מאחד מכלי השרת, הרי זה כשר". לא זו בלבד, אלא שלדעתו, אין כוונת סוגייתנו ששיקעו את הכיור לבור שבעזרה, שהרי, כאמור, בכך יחסר מבניין המקדש, אלא הניחוהו בתוך כלי עגלגל, הלא הוא ה"מוכני" לשיטת הרמב"ם הנזכרת בראש מאמר זה ("באר מרים", שם, ו"תורה שלימה", מילואים לפר' כי תשא פ"ד).

עדיין מוטלת לפנינו השאלה, וכי לדעת הרמב"ם הכהן הגדול נהג שלא לכתחילה ביום הכיפורים כאשר הוא רחץ את ידיו ואת רגליו בקיתון של זהב? על כך במאמר הבא שבו נעסוק במהות מצוות רחיצת ידים ורגלים.

דף כד/א כי קדש דוד רצפה עליונה קדיש

הכותל המערבי - של מי?

בהתאם לאמור בסוגייתנו, חייב הכהן לעמוד על רצפת העזרה של בית המקדש בעת שרותו שם, ואסור שיהא דבר חוצץ בין גופו לרצפת העזרה בזמן עבודתו במקדש. בעקבות זאת, עוסקת גמרתנו בקדושת רצפת העזרה של בית המקדש, ודנה אם דוד המלך קידש את רצפת העזרה בלבד, או גם את קרקע העזרה ואת החלל שתחתיה. לנושא זה נזקקת הגמרא עקב דברי רב אמי, שהסתפק בדינה של עבודת כהן אשר נאלץ לעמוד על קרקע העזרה ולא על רצפתה, עקב עקירת אבן מאבני העזרה ממקומה. בקשר לכך מספרת הגמרא, כי לאחר שדוד המלך רכש את הר הבית מארונה היבוסי (ראה שמואל ב' פרק כ"ד ודברי הימים א' פרקים כ"א-כ"ב), הוא קידש את רצפת העזרה, כדי להכינה לעבודות בית המקדש, ולא זו בלבד שקידש את רצפת העזרה, אלא גם קידש את קרקעיתה ואת החלל תחתיה עד התהום.

מותר להכנס למחילות שתחת הר הבית: כידוע, הר הבית וסביבותיו משופעים במנהרות ובמחילות. ה"מנחת חינוך" מוכיח (מצוה שס"ב אות ג'), כי המחילות המצויות **תחת הר הבית** לא התקדשו, ולפיכך, אפילו הטמאים שאסורים בכניסה להר הבית רשאים להכנס במחילותיו. אולם, **אסור להכנס למחילות המצויות תחת העזרה**, שהרי דוד המלך קידש את שטח העזרה תחתיה עד התהום, ובכלל זה את המחילות (עפ"י תוס' פסחים סז/ב ד"ה "מחילות").

השלט שנחשף במעמקי הר הבית: הגאון רבי אליעזר יהודה ולדנברג זצ"ל, מספר בספרו (שו"ת "ציץ אליעזר" ח"י סימן א' אות פ"ו), כי לפני שנים רבות הזמינו את הגאון מקאליש זצ"ל, בעל ה"אמרי בינה", להכנס במחילות שנחשפו בסביבות הר הבית. לאחר הליכה קצרה הגאון ומלויו מצאו את עצמם באולם ענק בעל ארבעה פתחים לארבע רוחותיו, כאשר כל פתח פונה לאולם פנימי כמוהו, שהתברר, כי גם לו ארבעה פתחים, וכן הלאה. לפתע הם נתקלו בכתובת עברית: "עד פה תבוא". לאמר, מקום זה הוא מתחת המקדש והעזרה, ומאחר שאנו טמאים, אין להכנס אליו (ועיין משניות כלים פ"א מ"ח).

מעניין לציין, כי הגר"ח אלפנדרי זצ"ל (בקוני "דרך הקודש" בסוף ספר "מגיד מראשית") מבאר את גמרתנו באופן שונה. לדעתו, דוד המלך לא קידש את העזרה עד התהום, אלא את המקומות שהעזרה נזקקת להם בלבד, כגון, במקרה המובא בסוגייתנו, שנעקרה אבן מרצפת העזרה, אזי, גם הקרקע שמתחתיה קדושה, מפני שיש בה צורך לעזרה. אולם, כאמור בעל ה"מנחת חינוך" סומך את קביעתו על רבותינו הראשונים.

מדוע דוד המלך קידש את קרקע בית המקדש? אנו דנים מתחילת המאמר בקדושה שקידש דוד המלך את קרקע בית המקדש, ויש מקום לברר, מדוע הוא נזקק לכך, הרי שלמה המלך הוא אשר בנה את בית המקדש? ובכן, דוד המלך הוא אשר בנה את **יסודותיו** של בית המקדש, ולפיכך, גם קידש את קרקעיתו (מדרש שיר השירים א/ו, ועיין בשו"ת "רב פעלים" ח"ב או"ח סימן כ"א, "חזון יחזקאל" סנהדרין פ"ג הל' ב', "הר הקדש" עמ' מ"מ-מ"א).

הכותל המערבי נבנה על ידי דוד: משנגענו ביסודות אשר נבנו על ידי מלכנו דוד, לא נוכל להתעלם מן היסוד החשוב לנו ביותר, הלא הוא "הכותל המערבי". הכותל המתנשא לעינינו בנוי נדבכים נדבכים, שונים זה מזה. אבניהם של חמשת הנדבכים הראשונים, מפוצלות בקצותיהן, גובהן מטר ורבע והם נבנו על ידי דוד המלך. ארבעת הנדבכים שמעליהם, שאבניהם חלקים יותר, נבנו בתקופת הבית השני, ועליהם נוספו נדבכים בתקופות מאוחרות יותר. חוקרי המקום גילו, כי

"התחברתי והרגשתי את מתיקות התורה"

בדרך, בבית, בעבודה,

24 שעות ביממה

**מתחברים לשיעור
המרתק**

להאזנה חייגו:

073-2951342

למסכת הנלמדת הקישו 1

בעלות שיחה רגילה

הדף היומי

זבחים כ"ג-כ"ט

כ"א-כ"ז אייר

מלבד הנדבכים התחתונים, שאר הנדבכים נסתרו במאורעות האלימים שאירעו במקום במהלך השנים ונבנו שוב, לבד מן הנדבכים התחתונים, שלא חרבו לעולם (עיינין ספר "עיר הקודש והמקדש" להגרי"מ טיקוצ'ינסקי זצ"ל ח"ד פ"ב אות ג). במדרשים רבים (שמו"ר פ"א/א, במדבר יא/ג, שיר השירים ב/כ"ב, איכ"ר א/ל"ב, וזה"ק ח"ב ה/ב) נאמר, כי הכותל המערבי אינו חרב לעולם ולא זזה שכינה הימנו. בקשר לכך מביא הב"ח (טור או"ח סימן תקס"א) כי מצא ב"ליקוטים", שהסיבה לכך היא, משום שהוא נבנה על ידי דוד המלך. זהו היסוד, הכותל המערבי, שלא חרב לעולם.

אף שהיו מגדולי ישראל שפקפקו בכך, שהכותל המערבי הוא יסוד של כותל הר הבית, וטענו כי הוא יסוד כותל העזרה, דעת הרוב המכריע של הפוסקים אינה כן, בפרט, נוכח תוצאות החפירות הארכיאולוגיות וממצאיהן הברורים בנושא. ראה בהרחבה בספרים הבאים - (ה"אבני נזר" יו"ד סימן ת"נ-תנ"א "תבואות הארץ" עמ' קנ"ו, "עבודה תמה" ט"ו, רבי צדוק הכהן מלובלין שו"ת "תפארת צבי", יו"ד סימן כ"ז אות י"ב, קונטרס "דרישת צבי", הגרי"מ טיקוצ'ינסקי "עיר הקודש והמקדש" שם, המהרי"ל דיסקין, הגר"ש ז"ל מלובלין, האדר"ת, הובא בספר משכנות לאבי יעקב ח"ב אות א, "מעשי למלך" סוף פ"ח מהל' בית הבחירה, "החזון איש" ב"מעשה איש" עמ' מ"א בשם הגר"ח קנייבסקי שליט"א, "הר הקודש" עמ' מ"א).

דף כה/ב כל הוויתו לא יהיו אלא תם וכן שנה

גיל הקרבן - סיבה או סימן?

התורה מציינת ומפרטת, כי אין להקריב כבש אשר גילו עולה על שנה אחת. כמו כן, דרשו חז"ל, כי קיימות מגבלות גיל, של שנתיים ימים לגבי קרבן איל, ושל שלוש שנים לגבי פר (עיינין פרה פ"א). **כיצד יש להתייחס לכבש אדיר ממדים בן יומו:** חקירה מעניינת רווחת בבתי המדרשות: האם מגבלות גיל אלו הן סיבה או סימן? כלומר, האם רצון התורה, שקרבן מסויים יוקרב תוך שנתו הראשונה בלבד וקרבן אחר יוקרב בגיל שלא יעלה על שלוש שנים, או שמא, קביעת הגילים השונים על ידי התורה באה לוודא את התפתחות הגופנית של הקרבן. היינו, קרבן מסויים יש להקריב מבעל חיים צעיר ורך בלבד, ועד גיל שנה אחת בעל החיים עונה על הגדרה זו, בעוד שקרבן אחר יש להקריב בהיותו בוגר בלבד, ובגיל שלוש שנים הוא בוודאי בוגר? ניתן להציג חקירה זו גם באופן הבא: כיצד יש להתייחס לכבש אדיר ממדים, שנוצר על ידי "ספר יצירה" וביום יצירתו הרי הוא כבן שלש ומעלה. האם הוא נחשב כבן פחות משנה, כפי מספר ימיו עלי אדמות, או שמא כבן שנה ומעלה, כפי מצבו הגופני.

ובכן, בין וותיקי הלומדים של מסכת זבחים, מפורסמת ההוכחה הברורה מסוגייתנו, כי גיל הקרבן הוא סיבה ולא סימן. שהרי, בגמרתנו אנו למדים, כי כבש שנשחט טרם היותו בן שנה כנדרש, אך בין שעת השחיטה לשעת זריקת דמו חלה שעת הולדתו ומלאה לו שנה תמימה, הקרבן פסול. ברור לכל, כי לאחר שהכבש נשחט, התפתחותו הגופנית פסקה כליל, ובכל זאת, הרי הוא נחשב כבן שנה. נמצא, שגיל הקרבן הוא שיעור זמן בלבד, ולא אות וסימן על מצב גופני מסויים בבהמה [לגבי כשירותו להקרבה על המזבח של בעל חיים שנוצר על ידי ספר יצירה - ראה ב"מאורות הדף היומי כרך ז' מסכת סנהדרין דף נט/ב].

קרבן זה, שכן "כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים" כמבואר בחז"ל. איך ידע הכהן, אם אכן שב הלה בתשובה? "ליבי אומר לי וברור בעיניי" - כותב בעל ה"שימח משה" - כי אם החוטא לא חזר בתשובה, הקב"ה מסבב כי בליבו של הכהן ייזרק שביב מחשבה לאכול מבשר הזבח ביום השלישי, כדי שפיגול יהיה ולא ירצה. זהו שנאמר (ויקרא ז/יח) "ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי", כלומר, שנחשבה מחשבת פיגול בעת שחיתת הקרבן לאוכלו חוץ לזמנו. ואיך אירע כך בכהני ה' התשובה היא "המקריב אותה", - החוטא - "לא יחשב", הוא לא חשב מחשבת תשובה, ולכן "פגול יהיה"...

דף כט/ב כל שמחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום

כוונת התפילה

דרש בעל ה"חידושי הרי"ם" זצ"ל: על האדם לכוון בתפילתו לכבוד המקום בלבד, ולא לשם ענייני הזמן - כוונות העולם הזה, חלילה. ואם אירע שכיוון לזה ולזה, אזי תלוי הדבר: אם מחשבת ה"מקום" קדמה למחשבת הזמן, פסול הוא בלבד, שכן, סוף סוף ענייני הזמן יש צורך בהם. אולם, אם מחשבת הזמן קדמה למחשבת ה"מקום" ולכבוד הקב"ה - פגול הוא, חלילה...

חוויה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר בכל יום משנה אחת הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!
חייג עכשיו: *3029
או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il

לעילוי נשמת
מרת **תמר איטה ברלינר** ע"ה
ב"ד יעקב ז"ל נלב"ע כ"ג באייר תשנ"ז
תנצבה
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לומדים משניות וזוכים לאריכות ימים

(תקנת השבין לר' צדוק הכהן מלובלין זיע"א)

פירוש ברור ונוח להבנה

גודל קומפקטי במיוחד

עיצוב מפואר ואותיות מאירות עיניים

מתאים לכל זמן ועת

מניחודש עד הבית

ללמוד משנה - מהיום זה קל!

תכנית לימוד יומית

שתי משניות יומיות להשלמת סדר זרעים בשנה

*3764 צלצלו עכשיו וקבלו ספר חודשי ראשון **חינם**